

Torfowiska bałtyckie w Nadleśnictwie Lębork

Występują tu dwa torfowiska, dość znacznie różniące się pod względem stanu zachowania. Oba leżą w dolnym odcinku doliny rzeki Łeby, w przewadze wypełnionej pokładami torfu niskiego. O możliwości ich rozwoju zdecydowały lokalne warunki hydrologiczne, w szczególności zmienny w przeszłości przebieg rzeki i stopniowe narastanie złoża torfu niskiego.

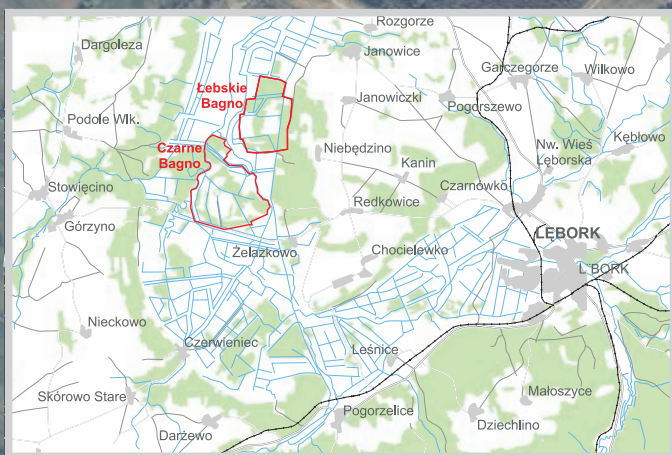
Torfowisko Czarne Bagno (dawna nazwa Karolinki)

Jest to jedno z większych torfowisk bałtyckich. Pierwotna powierzchnia jego kopuły wynosiła 226 ha, a miąższość torfu dochodziła do 8 m, z czego około 1,5 m stanowił mszarny torf wysoki. W efekcie melioracji odwadniającej, początkowo ekstensywnego, a następnie również przemysłowego wydobywania torfu, licznych pożarów, zalesień i sukcesji drzew obecna roślinność torfowiska w znacznej części ma charakter wtórny. W centralnej części wierzchołki zachowało się dystroficzne jezioro, wokół którego rozwija się roślinność szuwarowa i przejściowotorfowiskowa. Pozostałą, nieleśną część zajmują skąpogatunkowe zbiorowiska wrzosowiskowe na osuszonym torfie wysokim, natomiast torfortwórcze mszary utrzymują się wyłącznie w nielicznych torfiankach. Dominującym zbiorowiskiem jest tu w różnym stopniu zniekształcony bór bagienny. Mimo znacznego przeobrażenia warunków siedliskowych na torfowisku utrzymują się stanowiska kilku bardzo cennych gatunków roślin. Najważniejsze z nich to grążel drobny i malina moroszka, umieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, a także wrzosiec bagienny, modrzewnica okrągłolistna, bagno zwyczajne. Najlepiej zachowane fragmenty torfowiska planowane są do objęcia ochroną rezerwatową, a także do włączenia do sieci Natura 2000. Koniecznym elementem tej ochrony będzie prowadzenie

zabiegów ochrony czynnej, przede wszystkim zatamowanie odpływu wody z kopuły oraz częściowe usunięcie drzew. Umożliwi to utrzymanie specyficznej flory oraz polepszenia warunków rozwoju roślinności torfowiskowej.

Łebskie Bagno

Torfowisko to zajmuje powierzchnię około 150 ha. Jego kopuła jest bardzo wyraźnie wysklepiona i w najwyższych partiach ma wysokość około 1,5 m. Od strony zachodniej przylega ona do stoku doliny Łeby, przez co ma nieco asymetryczny kształt. Warunki siedliskowe Łebskiego Bagna zostały znacznie zmienione: kopułę torfowiska otaczają głębokie rowy opaskowe, ponadto jest ona rozcięta kilkoma płytszymi rowami. Dodatkowo, na przeważającej części złoża była prowadzona ręczna eksploatacja torfu. Mimo naruszenia równowagi ekologicznej torfowiska zachowało ono wiele walorów typowych dla torfowisk bałtyckich, dlatego też zostało uznane za godne ochrony rezerwatowej i równocześnie zaproponowane do ochrony w ramach sieci Natura 2000. Niemal płaska wierzchołki kopuły w znacznej części porośnięta jest przez zbiorowiska torfortwórcze: w miejscach gdzie nie było prowadzone wydobywanie torfu jest to mszar wyróżniający się licznym udziałem wrzosca bagiennego, natomiast w dobrze uodornionych potorfach są to różne stadia regeneracyjne z bujnie rozwijającymi się torfowcami, welnianką pochwowatą, rosiczką okrągłolistną i przygiętką białą. Na zboczach kopuły torfowej występuje przede wszystkim bór bagienny - w sąsiedztwie otwartej części wierzchołkowej i w górnych partiach zboczy kopuły jest z reguły dobrze zachowany, natomiast w strefie dawnej eksploatacji torfu - bardzo przesuszony. W dolnej części zboczy miejscami występuje brzezina bagienna. Torfowisko bezwzględnie wymaga ochrony czynnej. Jej podstawą jest maksymalne ograniczenie odpływu wody poprzez budowę zastawek piętrzących.

Łebskie Bagno

TORFOWISKA BAŁTYCKIE - SKARBY POMORSKIEJ PRZYRODY

Wydano w ramach projektu "Ochrona wysokich torfowisk bałtyckich na Pomorzu"

Wzrostek bagienny

Welnianeczka darniowa

Co to są

torfowiska bałtyckie?

Torfowiska wysokie typu bałtyckiego stanowią odrębny, regionalny podrodzaj torfowisk wysokich. Są to klasyczne torfowiska zasilane przez wody opadowe, uzależnione od wilgotnego i stosunkowo chłodnego klimatu. Pod względem ekologicznym należą one do torfowisk skrajnie oligotroficznych i kwaśnych, co powoduje, że występująca na nich roślinność wybitnie różni się od roślinności wszystkich innych ekosystemów. Równocześnie roślinność ta wykazuje pewne regionalne zróżnicowanie, wynikające z geobotanicznych różnic w obrębie obszaru, na jakim występują. W Polsce torfowiska bałtyckie mają z reguły powierzchnię 100 - 200 ha, natomiast w regionach o bardziej sprzyjającym klimacie nierzadko powyżej 10 000 ha. Mają one charakterystyczną, kopułową sylwetkę złoża, która w górnej części zbudowana jest niemal z jednorodnego grubego pokładu torfu. Główny obszar ich występowania obejmuje przyziemne regiony Europy Środkowej oraz wokółbałtycką strefę Skandynawii. Południowa granica zwartego zasięgu torfowisk bałtyckich przebiega przez północną Polskę. W Polsce z pierwotnej liczby ok. 80 torfowisk bałtyckich, położonych głównie na Pomorzu, do dzisiaj w dobrym stanie przetrwało niespełna 30.

Dlaczego chronimy torfowiska bałtyckie?

Torfowiska bałtyckie to jedne z nielicznych ekosystemów, które noszą znamiona naturalnych a niekiedy pierwotnych ekosystemów. Z tego powodu stanowią ostoję rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków. Gatunki te, w toku milionów lat ewolucji, przystosowały się do życia w specyficznych warunkach; np. torfowce, które magazynują kilkadziesiąt razy więcej wody niż same ważą. Gatunkami posiadającymi szczególnie adaptacje są też roślinki uzupełniające niedobór azotu "pożerany" owadami. Jednak torfowiska bałtyckie to nie tylko niezliczone atrakcje dla przyrodników. Wspólnie z pozostałymi torfowiskami korzystnie kształtują bilans wodny całego kraju poprzez wchłanianie "nadmiaru" wody i jej powolnemu oddawaniu w okresie suszy. Specyficzne właściwości torfu przyczyniają się do podnoszenia poziomu wód gruntowych w sąsiedztwie torfowisk. W złożach torfu zapisane zostały zmiany klimatyczne, historia przemian roślinności, a niejednokrotnie też ślady kultury materialnej człowieka.

Co im zagraża?

Największym zagrożeniem jest ich eksploatacja oraz odwodnienie. Eksploatacja bezpowrotnie niszczy cały ekosystem, nieprzerwanie funkcjonujący od kilku tysięcy lat! Odwodnienia prowadzą do ustępowania gatunków wysoce wyspecjalizowanych (ich wyjątkowe cechy adaptacyjne nie pozwalają im przetrwać w zmienionym środowisku) oraz zarastania drzewami i krzewami. W warunkach zacienienia i systematycznego pogarszania się stosunków wodnych (drzewa w procesie transpiracji dodatkowo osuszają torfowisko) giną typowe gatunki roślin a nawet całe ich zbiorowiska.

Zastawka na Bagnie Ciemino

Jak chronimy

torfowiska bałtyckie?

Historia rozwoju torfowisk bałtyckich, trwająca kilka tysięcy lat oraz stan zachowania powinien wykluczyć wszelką możliwość ich eksploatacji. Aby przetrwały musimy powstrzymać odpływ wód budując proste przetamowania, niekiedy likwidować rowy odwadniające, hamować sukcesję drzew wywołaną działalnością człowieka, wreszcie obejmować je ochroną prawną. Monitoring, badania, obserwacje i eksperymenty - to również działania prowadzące do poznania skutecznych metod ich ochrony.

Torfowiska bałtyckie znalazły się wśród siedlisk przyrodniczych uznanych za ważne dla dziedzictwa przyrodniczego Europy. Dlatego też zostają włączane do europejskiej sieci obszarów Natura 2000 chroniących gatunki roślin i zwierząt oraz typy ekosystemów ginące w całej Europie. Gospodarka człowieka na tych obszarach musi być prowadzona ze szczególną troską, tak by zapewnić im przetrwanie. Natura 2000 chroni europejskie dziedzictwo przyrodnicze - także dla Ciebie i dla przyszłych pokoleń. Wszystkie zachowane polskie torfowiska bałtyckie zostały, lub wkrótce zostaną włączone do tej sieci.

